

BVD / SBP

- rapportage over internationale ontwikkelingen
feiten en achtergronden die van belang
kunnen zijn voor de binnenlandse veiligheid

Nr. A84/021

30 maart 1984

TSJECHOSLOWAAKSE CP UIT FELLE KRITIEK OP PAUS

Op 28 maart jl. lanceerde het theoretisch weekblad van de Tsjechoslowaakse communistische partij 'Tribuna' een buitengewoon scherpe aanval op Paus , "de meest reactionaire en de meest anti-communistische paus van deze eeuw, wiens beleid gebaseerd is op de wens dat het communisme en de Sovjet-Unie moeten worden vernietigd" *).

De felle kritiek komt bijna vier maanden na een ontmoeting tussen en de Tsjechoslowaakse minister van Buitenlandse Zaken in Rome en vier weken na een bezoek dat aartsbisschop in opdracht van de paus aan Praag heeft gebracht. Onderwerp van gesprek bij deze gelegenheden vormde volgens waarnemers de regime-getrouwe priesterorganisatie 'Pacem in Terris' (PiT). Op 8 maart 1982 werden naar schatting 300 Tsjechoslowaakse geestelijken door Rome gelast uit deze priesterorganisatie te stappen na uitvaardiging van het pauselijk decreet 'Quidam Episcopi', dat katholieke priesters verbiedt lid te zijn van politieke verenigingen.

De Praagse regering heeft sindsdien tegenover het Vaticaan een afwachtende politiek gevoerd. Priesters die geen lid waren van PiT kregen te kampen met officiële tegenwerking en moesten hun werk vrijwel ondergronds doen. De pauselijke curie werd volgens waarnemers te verstaan gegeven dat de vervanging van de bejaarde aartsbisschop , primate van Bohemen, en van de zieke apostolisch administrateur van het aartsbisdom Trnava, de wijbisschop , de goedkeuring behoefde van het regime, dat zich bovendien het recht voorbehield te bepalen hoeveel priesterkandidaten tot de seminaries in Leitmeritz en Bratislava worden toegelaten.

*) Zie NRC-Handelsblad d.d. 19 maart 1984.

De diskwalificatie van PiT door de katholieke kerk trachtte het bewind te compenseren door het organiseren van 'vredesvergaderingen' voor geestelijken van alle christelijke geloofsgemeenschappen in Tsjechoslowakije. De leiders van de zeven katholieke bisdommen in Slowakije hebben echter op geheel eigen wijze gereageerd op de oproep om deel te nemen aan vredesmanifestaties. Zich beroepend op uitspraken van de paus verspreidden zij in februari jl. een herderlijke brief, waarin produktie, plaatsing en gebruik van kernwapens werd omschreven als een misdaad tegen de mensheid, die op ethische en theologische gronden veroordeeld zou moeten worden. Daarnaast werd kritiek geuit op het nationale plaatsingsbeleid dat voorzag in de stationering van nieuwe Sovjetrussische raketssystemen in Tsjechoslowakije als reactie op de komst van de eerste Amerikaanse Pershing II- en cruise missiles naar West-Europa. De katholieke kerk in Slowakije leverde daarmee een bijdrage aan het groeiende verzet van de Tsjechoslowaakse bevolking tegen de nieuwe Sovjet-raketten. Volgens recente berichten in de 'Süddeutsche Zeitung' is er zelfs sprake van "een golf van protest", begonnen op de Karelsuniversiteit in Praag en sindsdien overgeslagen naar steden in Bohemen en Moravië.

Het is in dit verband opvallend te noemen dat 'Tribuna' de paus verweet de geestelijken in Oost-Europa op te roepen de leiding te nemen bij acties tegen hun regering. Zo beschouwd zou de scherpe aanval van het partijweekblad op de paus niet alleen geïnterpreteerd kunnen worden als een gevolg van de moeilijkheden rondom PiT, maar ook als een nieuwe overspannen reactie van het Tsjechoslowaakse bewind op de onverwacht sterke weerstand van de bevolking tegen de stationering van nieuwe Sovjetrussische raketten, die het regime steeds grotere zorgen lijkt te baren.